

РЕПУБЛИКА СРБИЈА
ЗАШТИТНИК ГРАЂАНА

353-53/2019
Београд

Заштитник грађана
Zaštitnik građana

дел.бр. 29472 датум 9.10.2019.

МИНИСТАРСТВО ЗА РАД,
ЗАПОШЉАВАЊЕ, БОРАЧКА И СОЦИЈАЛНА ПИТАЊА

ул. Немањина 22-26
11 000 БЕОГРАД

На основу члана 18. став 4. Закона о Заштитнику грађана („Службени гласник РС“, бр. 79/05 и 54/07), Заштитник грађана је са становишта своје законом утврђене надлежности, размотрио текст **Нацрта закона о социјалној карти** (у даљем тексту: Нацрт закона), који је Министарство доставило на мишљење актом 011-00-404/2019-05 од 27. 9. 2019. године и даје следеће

МИШЉЕЊЕ
НА НАЦРТ ЗАКОНА О СОЦИЈАЛНОЈ КАРТИ

Заштитник грађана поздравља израду Нацрта закона о социјалној карти и успостављања тачне, ажурне, надлежним органима доступне и свеобухватне евиденције о статусу појединца у стању потребе. Овај закон, по мишљењу Заштитника грађана има потенцијал за успостављање праведнијег система помоћи грађанима којима је потребна друштвена подршка, посебно деци.

Имајући посебно у виду да је Нацртом закона прописан циљ успостављања Социјалне карте (постојање јединствене и централизоване евиденције која садржи тачне и ажурне податке о социјално-економском статусу појединца и са њим повезаних лица), Заштитник грађана налази да је Нацрт закона потребно допунити, како би ова евиденција заиста садржала све податке и параметре за правилну и тачну процену потреба појединца и породице и одређивање, опредељивање, планирање и пружање услуга и обезбеђивање права којима ће се положај појединца и породице унапредити.

Заштитник грађана посебно поздравља одредбу да социјално - економски статус појединца и са њим повезаних лица, обухвата податке о њиховом породичном, васпитно-образовном, психо-физичком, радно-правном, имовинском и здравственом статусу, дакле податке из различитих области живота појединца и породице, који – уколико су адекватно прикупљени и обрађени - могу дати врло прецизну слику о потребама појединца и породице и мерама које те потребе могу задовољити.

У том смислу, Заштитник грађана констатује да Нацрт закона није препознао одређене податке којима органи власти располажу, а који су од великог утицаја на процену социјално економског статуса појединца и породице.

Нацрт није, у податке који се региструју у Социјалној карти, увео сва права из области породичноправне и кривичноправне заштите. Нека од ових права су од утицаја на одређивање економског статуса породице, као што је случај са правом на издржавање (које је Нацрт закона препознао), док су друга права од значаја за процену социјалног статуса појединца из породице, као што је право на заштиту од насиља и заштита права детета, остала непрепозната.

У том смислу, Заштитник грађана предлаже да се Нацртом пропише да су у социјалној карти евидентирају:

- подаци о изреченим мерама заштите од насиља по одредбама Породичног закона;
- подаци о изреченим мерама заштите од насиља у породици по одредбама Закона о спречавању насиља у породици;
- подаци о изреченим мерама безбедности по одредбама Кривичног законика;
- подаци о изреченим васпитним мерама, васпитним налозима и посебним обавезама у складу са Законом о малолетним учиниоцима кривичних дела и кривичноправној заштити малолетних лица.

Заштитник грађана такође налази да је за процену социјално економског статуса појединца и породице, неопходан податак о досуђеном издржавању које давалац издржавања не исплаћује. Неевидентирање податка о досуђеном а неисплаћеном издржавању, може замаглити слику о статусу примаоца издржавања евидентирајући као приход износе којима прималац издржавања реално не располаже кривицом даваоца издржавања. Ово је посебно значајно са становишта права детета на одговарајући животни стандард, због и даље великог броја случајева неплаћања издржавања које је суд правноснажним одлукама досудио и великог броја случајева немогућности наплате тих потраживања деце упркос покренутим извршним и кривичним поступцима.

Нацрт закона прописао је да Социјална карта евидентира податке о имовинском статусу корисника, прибављајући од Републичког геодетског завода податке о власништву над непокретностима из катастра непокретности (подаци о власнику – име и презиме и ЈМБГ; подаци о непокретности – општина, катастарска општина, број, врста, класа, површина и други подаци). Заштитник грађана указује да власништво над имовином није довољан податак о имовинском статусу, већ је потребно да се евидентирају и стамбени услови. Ово стога што грађани у стању социјалне потребе могу располагати непокретношћу која је исподстандардна за живот (неусловна за становање, у ризику од рушења, без купатила, воде, струје и сл.). Пуко констатовање поседовања такве непокретности замагљује слику стварног имовинског и социоекономског стања породице. Стога Заштитник грађана предлаже да се међу подацима који се евидентирају у Социјалној карти нађу и стамбени услови (да ли је стамбени објекат адекватан броју чланова породице, да ли је услован и безбедан, да ли је прикључен на водоводну, канализациону и електроенергетску мрежу и други параметри).

Имајући у виду потребу да Социјална карта да што адекватнији приказ положаја појединца и породице, Заштитник грађана посебно указује да ова евиденција мора садржати и податке о ризицима, нарочито када су у питању деца. Подаци о децем раду и

животу и раду деце на улици као и подаци о напуштању школовања (осипање) неопходни су да би се добио тачан приказ социоекономског статуса. На сличан начин, Социјална карта требало би да садржи и податке о ризику од издвајања детета из породице, ризику од насиља, ризику од напуштања школовања, ризику од одбацивања од стране породице (што је већ познат ризик за ЛГБТИ децу и младе) и ризику од укључивања детета у штетне праксе, као што су рад на улици, најгори облици дечјег рада и дечји брак. Стога Заштитник грађана предлаже да се размотри могућност да се ови подаци прикушљају и евидентирају, с обзиром да је реч о подацима којима располажу различити системи (систем социјалне заштите, систем здравствене заштите, правосудни систем, полиција, образовни систем).

Нацрт закона прописао је да се повезаним лицима сматрају и супружник, бивши супружник, ванбрачни партнер, као и бивши ванбрачни партнер. Заштитник грађана предлаже да се размотри прописивање одредбе да се у приход и имовину породице не евидентирају приходи и имовина повезаних лица уколико су вршили насиље у породици. Таква одредба садржана је у Закону о финансијској подршци породици са децом (члан 2. став 4).

Нацрт закона прописао је да се, изузетно, у Социјалној карти могу обрађивати и подаци о лицима из социјално угрожених и рањивих група (деца до 15 година, особе преко 65 година, особе са инвалидитетом, особе са менталним хендикепом, самохрани родитељи, незапослена лица и друге категорије социјално угрожених чији су месечни приходи испод одговарајућег нивоа и друго) којима право утврђује Влада. Заштитник грађана указује најпре да нема никаквог оправдања да се прави старосна граница од 15 година као граница за евидентирање детета у осетљивом положају. Ова одредба није у складу ни са Конвенцијом о правима детета, нити је усаглашена са постојећим прописима који свој деци, до пунолетства, дају статус осетљиве групе (Закон о социјалној заштити, закони у области образовања, Породични закон, Закон о здравственој заштити, Закон о здравственом осигурању и бројни други) и обезбеђују виши степен заштите.

Заштитник грађана додатно указује да су бројни закони, укључујући и Закон о социјалној заштити, Закон о здравственој заштити, Закон о здравственом осигурању, и други, препознали међу рањивим групама и младе до 26 година живота. Младе особе врло често могу бити у осетљивом положају, посебно младе особе које нису укључене у високо образовање, нити раде. Заштитник грађана предлаже да се стога у Нацрт закона, међу рањиве групе уведу и млади од 18 до 26 година, а нарочито млади који нису на школовању нити су запослени.

У складу са претходним предлозима, Заштитник грађана предлаже да се измене и допуне сви чланови који садрже опис података који се траже од различитих органа.

С поштовањем,

ГЕНЕРАЛНА СЕКРЕТАРКА
Оља Јовичић

